

ПРОБЛЕМИ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ

Морозова Д.

Студентка факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація: У статті досліджується причини інфляційних процесів, наведені види інфляції, запропоновані заходи виходу із кризи.

Ключові слова: Інфляція, підприємство, інфляційні процеси, держава, грошовий потік, економічний розвиток.

Термін інфляція (від лат. Inflation - надування) вперше почав вживатися в Північній Америці в період громадянської війни 1861 - 1865 рр. і означав процес збільшення паперово - грошового обігу. В XIX столітті цей термін вживається також в Англії і в Франції. Широкого розповсюдження в економічній літературі поняття інфляції одержало в XX столітті відразу після першої світової війни.

На початок 90-х років XX сторіччя не було жодної постсоціалістичної країни, яка б не відчула руйнівного впливу інфляції. У класичній економічній теорії інфляція трактується як частина теорії грошей. Вона є процесом підвищення загального рівня цін та зниження купівельної спроможності грошей. Дж. М. Кейнс вперше проаналізував інфляцію як елемент макроекономічної теорії.

Мілітаризм, змінивши кейнсіанській теорії у 80-х роках вже не просто включає проблеми інфляції в макроекономічну теорію. Проблеми інфляції стають найважливішою складовою частиною останньої. "Під інфляцією, - пише М.Фрідмен, - я розумію стійке та безперервне зростання цін, що завжди і всюди виступає як грошовий феномен, викликаний надмірною масою грошей по відношенню до випуску продукції". Це положення переконує в тому, що причини інфляції - у сфері обігу. А тому допускається обмеження впливу держави в процесі суспільного відтворення.

На противагу цьому в кейнсіанських теоріях під інфляцією розуміється надмірний попит, причини якого – як на стороні пропозиції, так і попиту: "В разі якщо пропозиція грошей у порівнянні з пропозицією товарів для купівлі

збільшилася, має місце інфляція”.

Зростання останнього часто виступає вже не як причина росту цін, а як його похідна. Грошові та загальноекономічні фактори в цьому процесі змінюють місцями причини та наслідки інфляції. Тому всіяке зростання рівня цін викликає підсилення інфляції і стає тим самим інфляційним. Згідно з цією теорією, інфляція, особливо в умовах перехідної економіки, зумовлюється багатьма процесами, що відбуваються у сфері грошового обігу та безпосередньо в суспільному виробництві. Де б не розпочалася дія інфляційних факторів – чи у виробництві, чи у сфері державних фінансів, чи у, власне, грошово-кредитній сфері – інфляційне зростання цін супроводжується збільшенням грошової маси. Спочатку воно відбувається в активному обігу за рахунок зменшення нагромаджень, а потім зростає загальна маса грошей. Переповнення каналів обігу грошовою масою знецінює грошову одиницю, що є найхарактернішою ознакою інфляції в її класичному вигляді.

Інфляція – це процес зростання загального рівня цін в країні в наслідок порушення закону грошового обігу. Інфляція виникає тоді, коли в обігу знаходиться надлишкова кількість грошей (готівкових і безготівкових). Таке становище веде до їх знецінення, гроші «дешевіють», а ціни набувають тенденції до зростання. Інфляція є тонке соціально - економічне явище, породжене диспропорціями виробництва в різних сферах ринкового господарства. Одночасно інфляція – одна із найбільш гострих проблем сучасного розвитку економіки практично всіх країн світу.

Незалежно від стану грошової сфери товарні ціни можуть підніматися в наслідок змін в динаміці виробничої праці, циклічних і сезонних коливань, структурних зрушень в динаміці виробництва, монополізації ринку, державного регулювання економіки, введення нових податків, зміна кон'юнктури ринку, дія зовнішньо економічних зв'язків, стихійних лих і т.д. Отже, ріст цін викликається різними причинами. Але не всякий ріст цін - інфляція. Серед вище згаданих причин росту цін важливо виділити справді інфляційні.

Що ж можна віднести до дійсно інфляційних причин росту цін? Найважливіші із них:

- диспропорційність, або незбалансованість державних витрат і доходів, що проявляється в дефіциті держбюджету. Якщо цей дефіцит фінансується за рахунок активного використання «друкарського верстата» це призводить до збільшення маси грошей в обігу, а відповідно і до інфляції.

- інфляційне зростання цін може відбуватись, якщо фінансування інвестицій проводиться аналогічними методами. Особливо інфляційно небезпечними є інвестиції, пов'язані з милітаризацією економіки. Так, непродуктивне використання національного доходу на воєнні цілі означає не тільки втрату національного багатства. Одночасно військові витрати створюють додатковий платоспроможний попит, що веде до збільшення грошової маси без відповідного товарного покриття, збільшення військових витрат є однією з головних причин хронічних дефіцитів державного бюджету і збільшення державного боргу в багатьох країнах, для покриття якого держава збільшує грошову масу.

- з зростанням «відкритості» економіки тої чи іншої країни, все більшим втягуванням її в миро господарські зв'язки збільшують небезпечність «імпортованої» інфляції.

- інфляція набуває само підтримуючий характер в результаті інфляційних очікувань. Багато вчених країн Заходу і нашої країни особливо виділяють цей фактор, що подолання інфляційних очікувань населення і виробників - найважливіше (якщо не головне) завдання антиінфляційної політики

Безліч причин інфляції відмічається в практично у всіх країнах. Але комбінаційна залежність від конкретних економічних факторів. Так , зразу після Другої світової війни в Західній Європі інфляція була зв'язана з гострим дефіцитом багатьох товарів. В наступні роки головну роль в розкачуванні інфляційного процесу почали грати державні витрати, співвідношення «ціна - заробітна плата», перехід інфляції з інших держав і деякі інші фактори.

Інфляція як явище виникла водночас з паперовими грошима, адже при золотомонетному обігу надлишку грошей не може бути. Розрізняють «класичну» і сучасну інфляцію.

Для «класичної» інфляції (XVIII – XIX ст.) характерним є її тимчасовість. Вона виникла за надзвичайних обставин (тривалі війни, які збільшували видатки держави тощо). Сучасна інфляція має хронічний (сталий) характер. Вона перетворилась в постійний елемент процесу відтворення. Демонетизація золота, розрив зв'язків між паперовими, чековими і кредитними грошима і золотом, надали рухові грошової маси автономного характеру, відносно незалежного від обігу товарів, їх пропозиції.

Причиною інфляції спочатку вважали повсюдний перехід до паперових грошей. Однак навіть після того, грошова емісія була взята під строгий

контроль, інфляція не зникла. Виявилось, що в інфляції можуть бути різні причини і сама вона буває різною.

Інфляція може протікати помірно - бути «повзучою», при цьому виді інфляції ціни зростають не більше чим на 10% в рік. Така інфляція дозволяє ефективно коректувати ціни відповідно до змінюючих умов виробництва і попиту.

«Галопуюча» інфляція, при цьому виді інфляції ціни зростають від 20 до 200% в рік, є вже серйозною проблемою для економіки, хоча ріст цін ще не важко передбачити і включити в параметри контрактів і угод.

Найбільш згубною для економіки є гіперінфляція, показуюча собою астрономічне зростання кількості грошей в обігу і як наслідок катастрофічний ріст цін на товари. Роль самих грошей в таких випадках сильно зменшується і населення, і помислові підприємства переходять на інші, менш ефективні форми розрахунку, наприклад - бартер. В окремих випадках появляються окремі паралельні валюти, сильно зростає роль іноземних валют. Гіперінфляція наносить сильний удар навіть по найбільш заможним прошаркам суспільства.

При інфляції попиту надлишок грошей виникає внаслідок зростання сукупних грошових витрат підприємств, державних і домашніх господарств. Попит в країні в цілому виявляється більшим сукупної пропозиції товарів і послуг, а це неминуче веде до зростання рівня цін.

Два найважливіших джерела, що живлять інфляцію витрат, - це зростання номінальної заробітної плати і цін на сировину та енергію. Надмірне зростання заробітної плати, як правило, породжує інфляцію, тому профспілки, що вимагають постійного підвищення оплати праці, для працівників своєї галузі, повинні рахуватись із загальним економічним станом країни, середнім рівнем заробітної плати. Зростання витрат виробництва, що обертається накручуванням цін, веде до раптового, непередбачуваного зростання цін на сировинні ресурси, а особливо - на енергоносії, що в повній мірі відчула на собі економіка молодого незалежної України.

Найстрашніше в інфляції витрат те, що вона породжує інфляційну психологію. Це явище виникає тоді, коли в масовій свідомості людей існує впевненість, що інфляція буде наростати і на далі. При цьому працівники починають вимагати підвищення заробітної плати "під майбутнє зростання цін", а підприємці завчасно закладають у ціну своїх товарів очікуване зростання

витрат на сировину, енергію, робочу силу і кредит.

Всі ці види інфляції існують тільки при відкритому її становищі - тобто при відносно вільному ринку. При «прихованій» інфляції ріст цін на товари і послуги може не спостерігатись, а знецінення грошей може виражатись в дефіциті пропозиції.

Також інфляція може бути збалансованою і незбалансованою. При збалансованій інфляції ціни піднімаються відносно помірно і одночасно на більшість товарів і послуг. В цьому випадку по результатах середньорічного росту цін піднімається процентна ставка державного банку і таким чином ситуація стає рівносильна стабільним цінам. У випадку незбалансованої інфляції ціни на різні товари і послуги піднімаються неодноразомно і по-різному на кожний тип товару.

Маючи успіхи у боротьбі з інфляцією, повинні пам'ятати, що це не самоціль. Інфляція – це наслідок негативних процесів в економіці, особливо надмірної кількості грошей до їх товарного забезпечення.

Важливу роль в стабілізації економічної ситуації та приборканні інфляційних процесів в економіках перехідного періоду відіграє держава. Серед основних стабілізуючих заходів мають бути:

- регулювання системи оподаткування (зниження податків і стимулювання виробництва);
- розвиток ринку цінних паперів;
- обмеження бартерних операцій;
- відмова НБ від прямого кредитування бюджетного дефіциту та неперспективних підприємств (підприємств-банкртів);
- запровадження комерційних платіжних інструментів (чеки, векселя) виплата заборгованостей по зарплатам, ін.

Саме від реалізації цих та інших заходів залежить успішний розвиток тієї чи іншої країни та її інтеграції в світове суспільство в якості рівноправного члена.

Висновки. Як ми могли побачити, інфляційні процеси в Україні з часу отримання нею незалежності й до сьогоднішнього моменту були спричинені цілим комплексом факторів. Не поділяючи погляди деяких економістів, що наголошують на однозначності чинників, що викликали інфляцію в нашій державі (надлишкова емісія або ж ріст світових цін), ми вважаємо доцільним

розглядати ці фактори в системі, оскільки їх визначення є досить умовним, а в економічних системах перехідного типу одні чинники інфляції переростають або діють паралельно з іншими(інфляція попиту та витрат), а іноді причини та наслідки цього процесу міняються місцями (кумулятивна спіраль зарплата-ціни-інфляція).

Список використаних джерел:

1. «Економікс», Кемпбелл Р. Макконнел, Стенлі Л.Брю, К. 1993. с. 132-133.
2. «Економікс», С.Фішер, Д. Дорнбуш, Р. Шмалензі, М. 1993. с. 187-188.
3. «Основи економічної теорії», А.Гальчинський, П. Єщенко, К 1995 с. 192-193.
4. «Про зв'язок інфляції та монетарної маси», В. Прісняков, «Фінанси України», №4 2008 с. 154-155
5. «Основні чинники та фактори інфляції в Україні», Ковальчук Т., Коваль М., «Фінанси України», 2008.с. 145
6. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег. М.: Прогресс, 1978 г. с.89-90
7. С. Бриттам. Капитализм с человеческим лицом / Пер. с англ. Л. С. Горшковой под редакцией В. М. Гальперина - СПб. : Экономическая школа, 1998.—400 с.
8. Менеджмент, ориентированный на рынок, Ламбен Ж.2008, Питер, с. 678-679
9. Риккардо Д. Начала политической экономии и налогового обложения // Антология экономической классики / Под ред. И.А.Столярова. В 2-х т. Т.1. М.: Эконов, 1993. С.447.
10. М.Фрідмен. "Доходы от независимой частной практики", 1940. с. 185.
11. Гайдучький П. Інфляція: зовнішні і внутрішні виклики// Урядовий кур'єр.- 2007.- № 244.- 27 грудня.- С. 8.
12. Маркс К., Енгельс Ф. Капітал: Т.1 // Маркс К., Енгельс Ф. Твори: 2-е вид. – К.: Держполітвидав УРСР, 1969. – Т.23. – Передмова до першого видання.
13. Кораблін С. Інфляційні орієнтири// Дзеркало тижня, № 10 (589), 18-24 березня, 2006.